

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

**Samverka, förebygg och planera för att
undvika skador på kulturarv**

**Erika Hedhammar
Riksantikvarieämbetet**

Varför kulturarv?

Ur: Kyrkan brinner1 Vad händer sen?

Kyrkan brinner! Vad händer sen?

- Återuppbyggnad?
- Dokumentation och undersökning
- Vad blev kvar?

Foto: Erika Hedhammar CC BY

<https://www.raa.se/publicerat/9172093412.pdf>

Bevara, använda och utveckla kulturarvet

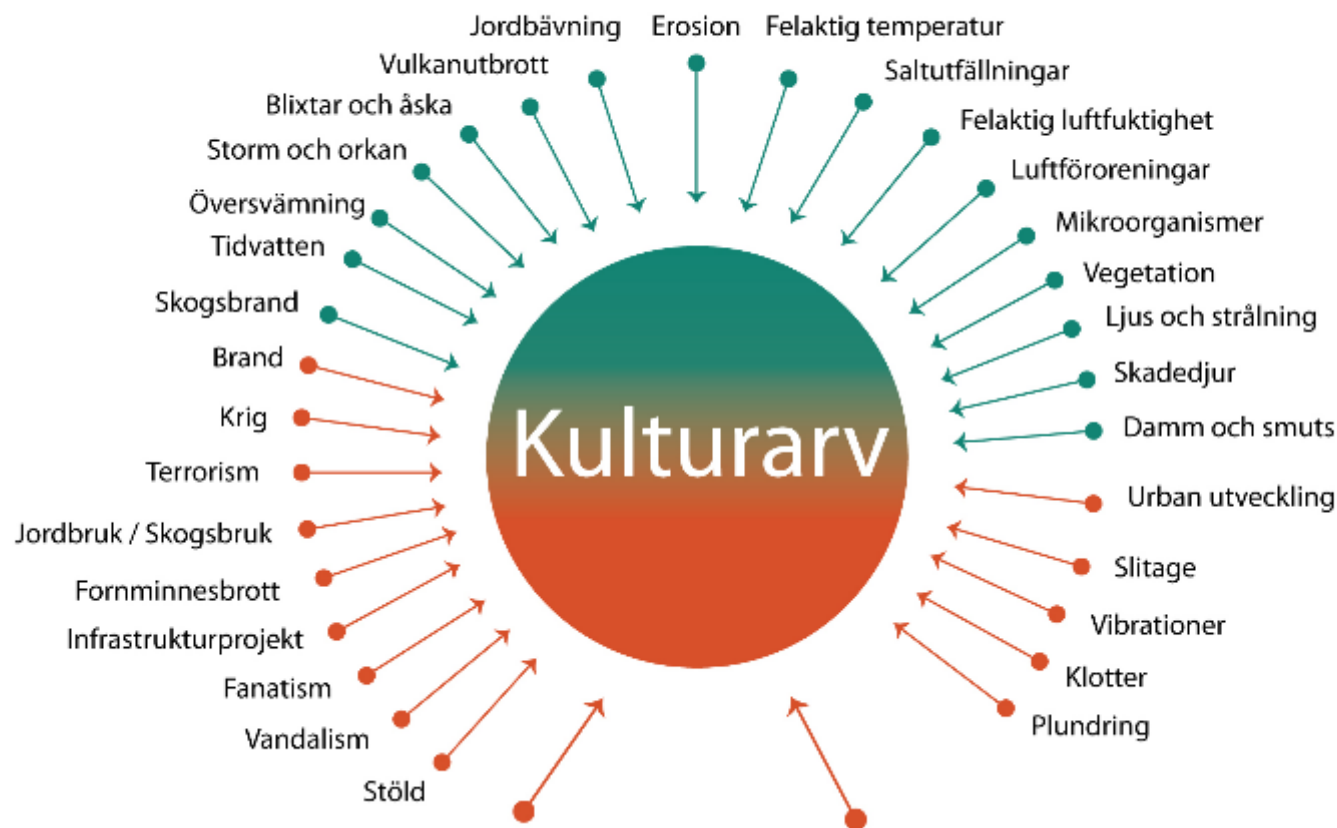
Kulturarv utsatt för faror

Vad ska vi skydda emot?

Naturlig påverkan

Snabba och drastiska effekter (mindre än två dagar)

- Brist på ...
- kulturplaner
 - lagstiftning
 - värdering och urval
 - kommunikation
 - kunskap
 - hänsyn
 - intresse

- Brist på kunskap om...
- förvaring
 - hantering
 - dokumentation
 - transport
 - arkeologisk utgrävning
 - utställning
 - vårdåtgärder

Människans påverkan

Avvägningar mellan olika risker och verksamhet

Foto: Erika Hedhammar CC BY

Evakuering / Hanteringsskador

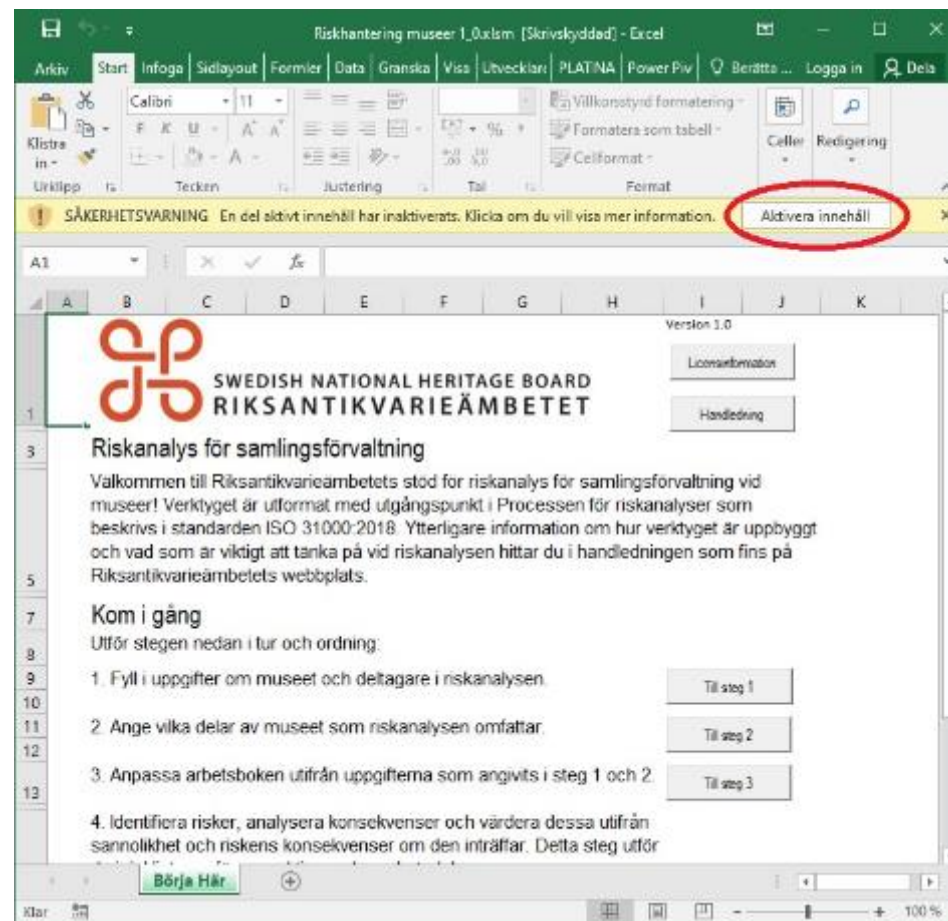
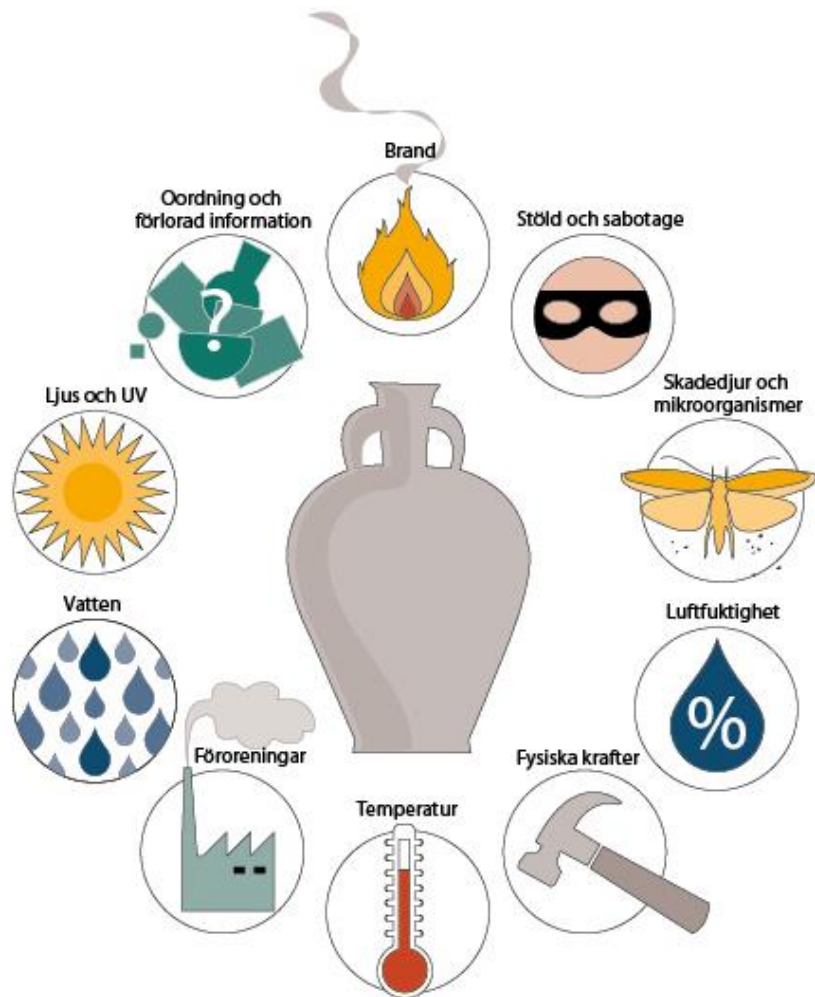
Brinner upp
Sot
Blöt

Smutsig
Går sönder
Stulen

Foto: Erika Hedhammar CC BY

Riskhanteringsverktyg för museers samlingar

Riskhantering museer 1_0 [Skrivskyddad] - Excel

Arkiv Start Infoga Sidlayout Formler Data Granska Visa PLATINA Design Berätta vad du vill göra... Logga in Dela

Klistra in Tecken Justering Tal Format Celler Redigering

Risklista för Övergripande risker

Risk	Beskrivning
Lägg till risk	

Lägg till risk

Riskbedömning

Risk: Beskrivning:

Relevant risk: ☒ Sannolikhet: Konsekvens:

Riskbehandling

Åtgärder: Ansvarig: Åtgärden utförd: ☐

Tidpunkt:

Risk- och åtgärdsbank

Riskkategori:

Risk: Åtgärd:

Kopiera risk Kopiera åtgärd

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

Börja Här Övergripande risker Riksantikvarier genom tiderna Magasin A ATA

Riskkategorier

Brand
Fysiska krafter
Föroreningar
Ljus och UV
Olämplig luftfuktighet
Olämplig temperatur
Oordning och dokumentationsförlust
Skadedjur och mikroorganismer
Stöld och sabotage
Vatten

Sannolikhet

- 1 – inte troligt att risken inträffar
- 2 – möjligt att risken inträffar
- 3 – mycket troligt att risken inträffar

Konsekvens

- 1 - Leder till skador på eller förlust av mycket liten del av samlingarna
- 2 - Leder till skador på eller förlust av liten del av samlingarna
- 3 - Leder till skador på eller förlust av hälften av samlingarna
- 4 - Leder till skador på eller förlust av stor del av samlingarna
- 5 - Leder till skador på eller förlust av mycket stor del av samlingarna

Risicanalys

Utförd vid

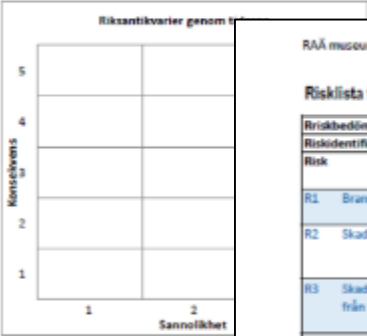
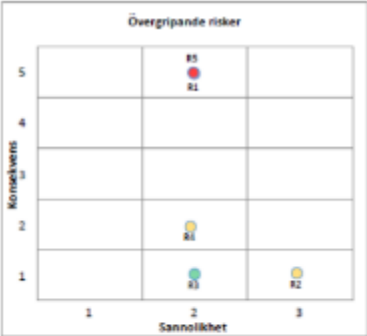
RAÄ museum

Analysen utfördes:
2020-04-28

Ansvarende:
Erika Hedhammar

Deltagare:
Gabriella Ericson Åke Hultsten
Ingela Chef Holmberg

Analysen omfattar följande delar:
1. Övergripande risker
2. Riskantivarier genom tiderna
3. Magasin A
4. ATA

Rapport

RAÄ museum

Risklista för Övergripande risker

Riskbedömning				Riskbehandling					
Riskidentifiering		Riskanalys							
Risk	Beskrivning	S	K	Relevant	Åtgärder	Ansvareig	Tidpunkt	Rör	Prioritet
R1	Brand i elektrisk utrustning	2	5	✓	Elrevison	Fredric	Hösten		10
R2	Skada orsakad av vibrationer	3	1	✓	Förebyggande arbete för att hantera vibrationer till följd av infrastrukturprojekt	Lodning	2020		3
R3	Skada till följd av föroreningar från utomhusluften	2	1	✓	Installation, kontroll och service av luftfilter	Fastighetsköpare	2020		2
R4	Skada till följd av exponering för dagsljus	2	2	✓	Gardiner och rutiner för när de ska vara förslagna	Sofia	2020		4
R5	Museets databas/katalog förstörs helt eller delvis	2	5	✓	Säkerhetskopiering av museets information om föremålen och dess placering	IT-enhet	2020		10

Sanering / Brand

Foto: Erika Hedhammar CC BY

Foto: Leif Ygbrant

Utmärkning / Förstörelse

Katastrofplan, restvärdeplan, prioriteringskort...

Katastrofplan

- Tas fram av verksamheten och fastighetsägaren.
- Syftet är att underlätta samarbete och prioriteringar av föremål och/eller byggnad.
- Katastrofplanen bör innehålla:
 - Kontaktlista
 - Organisation vid en katastrof
 - Restvärdeplan med prioriteringskort

Mall för

Katastrof- och restvärdeplan

för

XX museum

Katastrofplanens syfte är att underlätta arbetet för museets personal vid en katastrof som påverkar museets samling.

Bild på museet

Adress	Museets namn Göta XX xx Stad
GPS koordinater:	N: E:
Telefonnummer till museet:	Tel.
Datum för Katastrofplanens upprättande:	2019-xx-xx
Katastrofplanen upprättad av:	Namn <u>Maria</u>
Förvaras: Kopla förvaras:	
Versions nr och datum: Restvärdelistor uppdaterade, datum: Kontaktlistor uppdaterade, datum:	Rev 1, 2019-xx-xx

Restvärdeplan

- Tas fram av ägare av föremål och byggnad.
- Syftet är att rädda rätt egendom.

4. Restvärdeplan

Lista över prioriterade föremål och prioriterade utrymmen.

Restvärdeplanens syfte är att underlätta kommunikationen med räddningstjänst om vad som är prioriterat i museets samling.

Föremål/sakord	Inventarie-nummer	Beskrivning	Våning	Rum och rum-nummer	Att göra:
Exempel: Skjorta	1632	Linneskjorta med blodfläckar	1	Matsal 1002	Evakuera och skydda mot fukt
Porslinsvas	521	Porslinsvas med blommotiv	2	Gästrum B 2004	Evakuera och se till att den inte tappas eller spräcks.

Prioriteringskort för att ta hand om rätt föremål på rätt sätt.

Plan x – Rum Rumsnummer

Föremål
Inv. nr. 10000

xx om

Bild på föremål

xx cm

Vikt: xx kg
Hjälpmedel: Stege/nyckel

Anvisning för evakuering

- Lätt/medel tung vikt
- Använd rena handskar
- Två delar
- Övrigt...

Skador	☐ Våt och fuktig	☐ Skör
	☐ Smutsig	☐ Mögel
	☐ Trasig	☐ Rökskadad
	☐ Övrigt	
Hantering och packning	☐ Packa som den är	☐ Torka och packa
	☐ Packa blöt och frys ner	☐ Tvätta och torka
	☐ Övrigt	

Rum + rumsnr.

Ritning med våningsplanet med aktuellt rum markerat.

Ritning av rummet med placering av föremålet markerat.

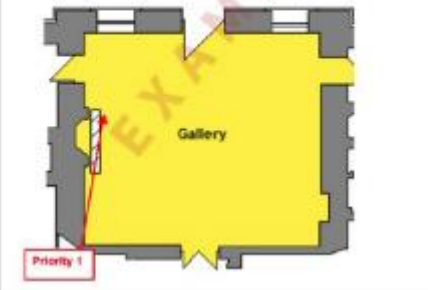
Prioritet 1

SKYDDSVÄRT

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET

Historic England

SALVAGE GRAB SHEET	
GROUND FLOOR - GALLERY	
PRIORITY LEVEL: 1	
	
	
Painting: Riverside scene	
Inventory no. 3.2950	
	
HEIGHT	REMOVAL
Moderate	Painting hung above sideboard
ACCESS	Remove items on sideboard first
Ladder required	Unhook chain from wall fixing
CONDITION	Carry upright supporting frame
☐ Wet or damp ☐ Moldy ☐ Contaminated ☐ Broken ☐ Weak ☐ Smoke damaged ☐ Dangerous to handle ☐ Other	☐ Pack as is ☐ Dry and pack ☐ Keep wet and freeze ☐ Wash then dry ☐ Other

A grab sheet used to quickly identify priority items in a salvage operation © Historic England
 Show detailed description

Salvage Grab Sheet
 500.04 KB

Inventory of Priority Objects for Salvage
 505.49 KB

<https://historicengland.org.uk/advice/technical-advice/emergency-and-fire/response-plans/#Section2Text>

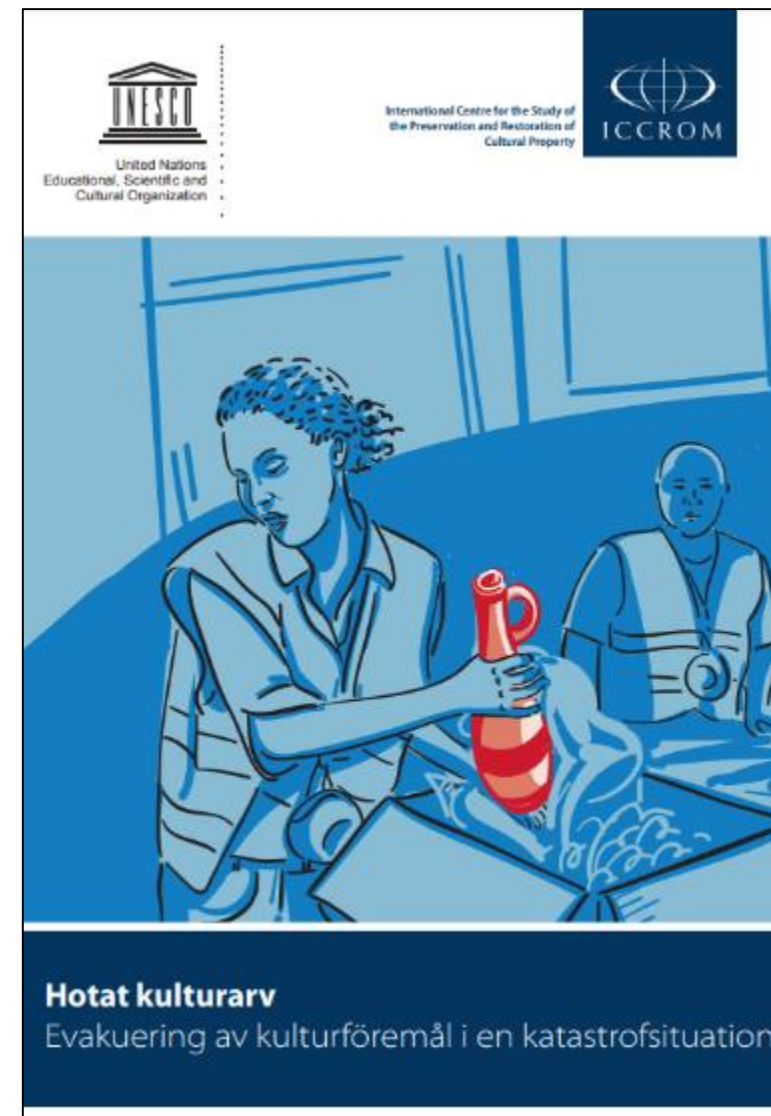
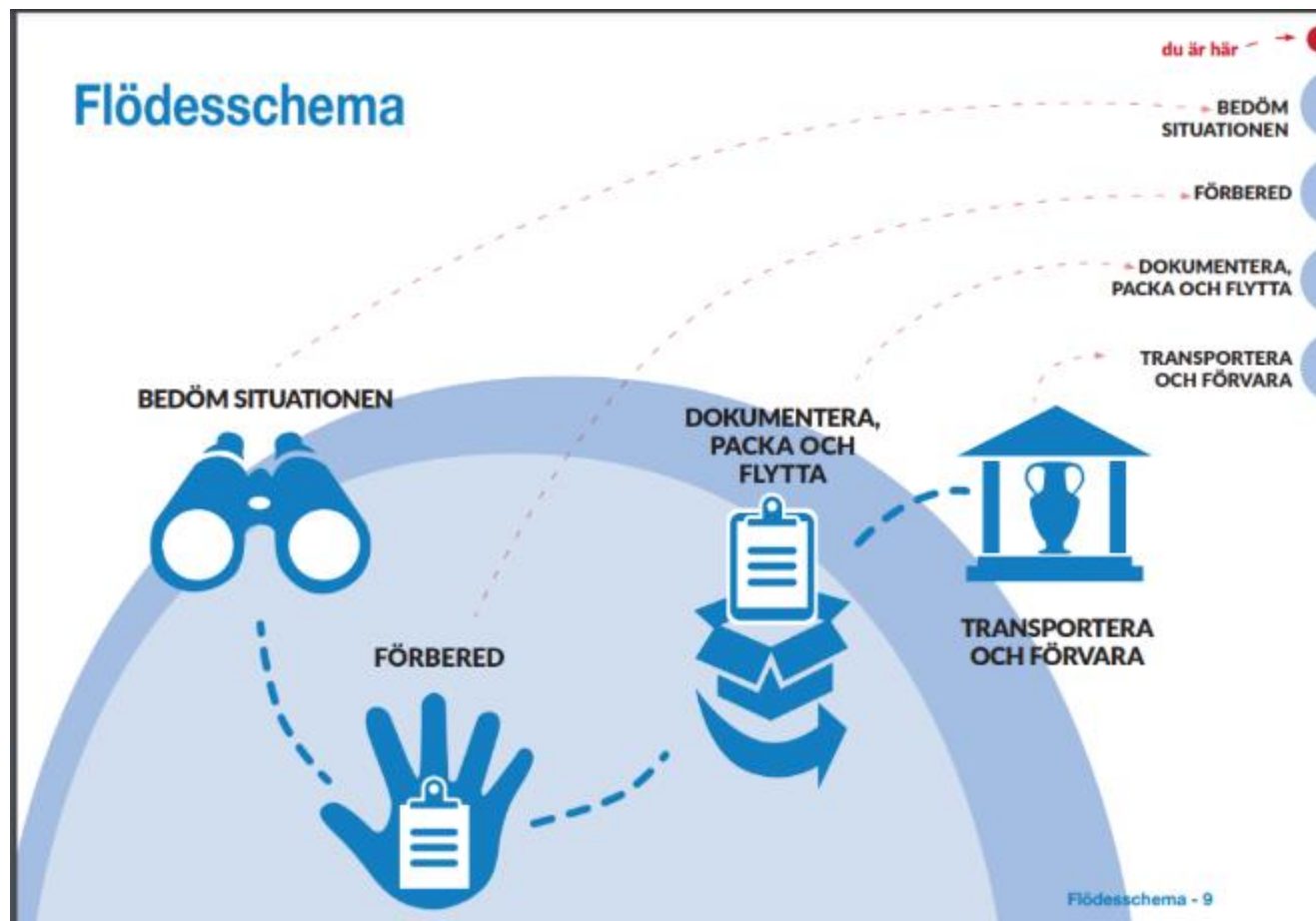
Oslo Brann- og redningsetaten, Verdibergingsplan

Side 3-21 Eksempel på utfylt verdibergingsplan for Det fiktive kunstmuseet

<https://www.oslo.kommune.no/brannvern-ildsted-og-feiing/verdibergingsplan/#gref>

Handbok för evakuering *på svenska inom kort*

<https://www.iccrom.org/publication/endangered-heritage-emergency-evacuation-heritage-collections>
<http://raa.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:1694845>

Öva

Hantering – samarbete – testa planer

Foto: Erika Hedhammar CC BY

Öva evakuering av samling

Foto: Erika Hedhammar CC BY

Sammanfattning

- Riskanalyser är viktiga för att bevara kulturarv.
- Planer för att hantera olika katastrofer behövs.
- Öva för att utveckla och lära.

Tack!